

Sendes til: postmottak@kmd.dep.no

Sluttrapport BOLYST

Til: KMD

Fra: Valdres Natur- og kulturpark

Dato: 27.november 2014

Kommune:	Etnedal, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre og Vang = Valdres
Prosjektnavn:	Bolyst i Valdres –Den Raude Tråden
Prosjektleder:	2012: Gunhild Røyne, 2013-2014: Lillann Haugen Strand
Leder i styringsgruppen:	Siri Ødegaard
Kontaktperson i fylkeskommunen:	Dag Arne Henriksen
Forankring av prosjektet (flere kryss er mulig)	a) Styringsgruppe 3 repr. fra barnehage- og skoleansvarlige i Valdres, 1 repr. fra ordførere, 1 repr. fra ledelsen ved Valdres vidaregåande skule, 1 repr. fra Valdres Næringsforum, 1 repr. fra Karrieresenteret Valdres, 1 repr. fra Valdres Natur- og Kulturpark b) Forankring i befolkningen Vedtak i alle kommunestyrene i Valdres. Arbeidsseminar for alle styrere og rektorer i barnehage, grunnskoler og kulturskoler, barnehage- og skoleansvarlige i Valdres, ledelsen ved Valdres vidaregåande skule, rådgivere i ungdomsskolene og vidaregåande skole, ordførere og rådmenn i alle Valdreskommunene og repr. fra Valdres Natur- og Kulturpark. Regionvis planleggingsdag i august hvert år: grunnskoler, september: barnehager og november: vidaregåande skole, for alle ansatte i disse =totalt 680 personer. c) Samarbeid med andre aktører lokalt, regionalt eller nasjonalt Barnehager Grunnskoler Valdres vidaregåande skule Karrieresenteret Valdres Valdres Næringsforum Valdres Næringshage Lokalt næringsliv Valdresmusea Kulturskolene Ung i Valdres

	Kulturbedrifter Innovangsjon Andre Bolystprosjekt i Valdres Fønhusprosjektet Valdres FK Valdresvert Frikar Valdresrussen 4H Valdres Rådgiverkoordinator for Valdres Kompetanseforum Valdres Høgskolen i Gjøvik SINTEF Raufoss Vitensenteret Innlandet Frivillighetssentralen i Vang NAV Valdres Valdres Opplæringskontor Ungt Entreprenørskap Skole- og barnehageansvarlige i Valdreskommunene Ordførere Rådmenn Valdres Natur- og Kulturpark
Mål og eventuelle delmål med prosjektet. I hvilken grad har prosjektet nådd eller er prosjektet på vei til å nå sine mål?	Hovedmål for prosjektet er å forankre Valdresidentiteten og verdigrunnlaget i Valdres Natur- og Kulturpark hos den oppvoksende generasjon. Delmål 1: styrke lokal tilhørighet hos barn og unge Delmål 2: utvikle gründerinstinkt hos barn og unge Delmål 3: Motivere utflyttet ungdom til å etablere seg i Valdres Det er pr d.d. vanskelig å måle i hvilken grad prosjektet har nådd disse målsetningene. Dette er arbeid som har langtidseffekt, mye må inn i barnehagenes og skolens årshjul, det må integreres som en naturlig del av innholdet. I evaluering som Bolystkoordinator har invitert til, rapporterer svært mange barnehager og skoler at de nå har større fokus på Valdres og bygging av lokal identitet. Dette skjer gjennom arbeid med tema som: dialekt, folkemusikk, tradisjonsdans, samarbeid med Valdresmusea, besøk på gårder i nærmiljøet, stølsbesøk, forfattere fra Valdres, lokale mattradisjoner mm. Flere av barnehagene og skolene skriver i evalueringa at de etter å ha deltatt på fellessamlinger i regi av Bolystprogrammet arbeider mer målrettet med nettopp de 3 delmålene for programmet.
Målgrupper for prosjektet, når prosjektet frem til disse?	Målgrupper for prosjektet er barn og unge. Prosjektet når fram til disse gruppene ved at det er tett samarbeid med barnehager og skoler i Valdres. Det er representanter for skole- og barnehageledelsen med i styringsgruppa for Bolystprogrammet.
Resultat som er oppnådd i form av	Arbeidsseminar for ordførere, rådmenn, skole- barnehageansvarlige, ledelsen ved Valdres vidaregåande skule,

aktiviteter eller tiltak	Karrieresenteret Valdres, rektorer, styrere i barnehager, næringskonsulenter, frivillighetssentraler, rådgivere i ungdomsskoler og videregående skole, Ung i Valdres, rektorer ved kulturskolene, ansatte i Valdres Natur- og Kulturpark og andre samarbeidsparter. • Felles planleggingsdager for skole- og barnehageansatte med disse temaene: -Valdresvert -Utvikle grûnderinstinktet hos barn og unge – det skapende mennesket i det moderne Valdres -Utvikle grûnderinstinktet hos barn og unge – kreativitet-sansing -Hvordan kan vi hjelpe ungdom og voksne til å bli aktive medskapere til en god framtid i og for Valdres? • «Grepa stolt av Valdres»-kampanje • Deltatt i/styrket fagnettverk for norsk, engelsk, naturfag, samfunnsfag, matematikk og Utdanningsvalg - felles for ungdomsskolene og videregående skole. Nettverkene har hatt som tema å dele undervisningsopplegg med fokus på Valdresidentitet og Valdreskunnskap. Deltatt i fagnettverket for Utdanningsvalg, utarbeidet revidert utgave av lokal læreplan i faget. • Oppdragsgiver for Grûndercamp for vg1 Valdres videregående skule: «Lag en film som framsnakker Valdres. Filmen skal brukes i møte med avgangselever på Valdres videregående skule slik at de blir motivert til å etablere seg i Valdres.» • Aktivt samarbeid med elever og lærere når det gjelder faget Entreprenørskap i vg3 på videregående skole. • Mentorvirksomhet for 5 ungdomsbedrifter • Tett samarbeid med Ungt Entreprenørskap. Bidratt aktivt til etablering av UE i valdres • Opprettet samarbeid med Raufossindustrien • Opprettet samarbeid mellom grunnskolene i Valdres og Vitensenteret Innlandet. • Opprettet Yrkesmesse for Valdres, et tiltak som skal gjennomføres årlig på permanent basis. Bolystkoordinator har fungert som prosjektleder for yrkesmessa. Arbeidsgruppe har vært opprettet med deltakere fra 8 ulike offentlige enheter. Yrkesmessa har alle elever på 9. og 10. trinn som målgruppe, samt alle elever i vg1 på videregående skole, totalt ca 650 elever. Eierskap til Yrkesmessa er overført til Karrieresenteret Valdres for permanent drift. Bolyst- Den raude tråden har laget struktur for tiltaket slik at det skal kunne gjennomføres uten ekstra arbeidsressurs permanent. • Ideperm for Valdres. Alle barnehager og skoler i Valdres har bidratt til en felles ideperm for Valdres. Denne inneholder undervisningsopplegg og pedagogiske aktiviteter med fokus på Valdresidentitet, alt som kan bygge lokal identitet. Permen deles ut av Bolyst-Den raude tråden. Foreløpig er permen i papirutgave, mål om i tillegg få en digital utgave.
---------------------------------	---

	• Bidratt til videreføring av Småtrølltreff, samling for småbarnsforeldre, både de som har bodd i Valdres tidligere, men særlig nyttilflyttede.
Vurdering av framdrift i forhold til opprinnelig plan	a) Følger opprinnelig plan Prosjektet har stort sett fulgt opprinnelig plan. Litt endring pga bytte av koordinator etter 10 måneders drift. Ellers har det skjedd endringer eksternt som gjør at prosjektet har måttet tenke annerledes. Eks: Isfolket (en teaterforestilling laget på grunnlag av manus av Valdresforfatter) ble avsluttet. Når det gjelder tradisjonshåndverk, så flyttet Austnorsk folkemusikksenter fra Valdres, og ble dermed ikke en naturlig samarbeidspart.
Oppnådde resultater Hvor geografisk konsentrert har prosjektet hatt/vil ha effekt? (Kryss av)	a) Helt lokal effekt b) Effekten kommer innen flere kommune i regionen. X c) Effekten kommer i hele fylket d) Effekten kommer i eget og andre fylker e) Effekten kommer i eget fylke, samt andre fylker og/eller utenfor Norge f) Vet ikke/ikke relevant
Kort beskrivelse av metodikk i prosjektet (max 250 ord)	Bolyst har arrangert arbeidsseminar, deltatt i/ styrket fagnettverk, arrangert yrkesmesse, laget Ideperm +++. Det som kjennetegner metodikken brukt i prosjektet, er å lage felles samarbeidsarenaer for alle som arbeider med barn og ungdom, der temaet er valdresidentitet og gründerutvikling. Fagseminar med innleide foredragsholdere, instruktører med videre arbeid på temaet i etterkant.
Overføringsverdi for eksempel til andre lokalsamfunn	Ja, dette arbeidet kan overføres til flere lokalsamfunn i Norge, kanskje særlig i distriktsregioner der arbeid med lokal identitet er ekstra viktig for å prøve å «holde på» ungdomsgruppa.
Ekstern kommunikasjon og deltakelse på samlinger med utgangspunkt i prosjektet	Hvilke samlinger har dere deltatt på i forbindelse med prosjektet? • Fylkestinget i Oppland • Samlinger med kulturskolerektorene • Internt i Valdres Natur- og Kulturpark • Oppvekst- og kulturforum i Valdres • Styringsgruppa for barnehagene i Valdres • Styret for Valdres Natur- og Kulturpark • Ordfører- og rådmannsforum i Valdres • FAU v/Sør-Aurdal ungdomsskole • Personalet i Beito barnehage • Barnehagestyrene i Nord-Aurdal • Mellomledere i barnehager og skoler i Øystre Slidre • Alle barnehage- og skoleansatte i Valdres • Valdresrådet • Øystre Slidre kommunestyre • Bolystseminar i Skei • Fønhusprosjektet • Fagnettverk for engelsk, matematikk, samfunnsfag/historie,

	naturfag • Småtrølltreff i Valdres • Valdresvert • Fagdag Ungdom, Lillehammer • Fylkesmesterskap i ungdomsbedrift • Næringslivets Dag, Fagernes • NM for ungdomsbedrifter, Lillestrøm • «Springbrett» karriereveiledning for innvandrere • Fagdag for rådgivere, Gjøvik • Rådgiverforum Valdres		
Regnskap (satt opp slik at det kan sammenlignes med budsjettpostene)	Tiltak	Sum	
	Utarbeide pedagogisk modell	200 000	
	Organisering	200 000	
	Regional koordinator	1 800 000	
	Forankring i Valdreskommunene	300 000	
	Forankring aktører	100 000	
	Forankring lokalmiljø	250 000	
	Praksisverter kulturliv	250 000	
	Praksisverter tradisjonshåndverk (falt vekk)*		
	(Isfolket), gründerfabrikk	250 000	
	Innovangsjon	60 000	
	Valdresvert, ungdom	150 000	
	Infoteam 9. klasse (ikke i drift)**		
	Tilbakeflyttingssamling (annet tiltak erstatter)***		
	Fagsamlinger	250 000	
	Motivasjonskurs, lærere	270 000	
	SUM	4080 000	
	I oppsettet står hele beløpet som er brukt pr tiltak. Inkludert i beløpene ligger både tilsagnet fra Kommunal og Moderniseringsdepartementet og egeninnsats/arbeidsressurs fra Valdres Natur- og Kulturpark (VNK) og andre samarbeidsparter og deltakere i de ulike tiltakene. Eks: arbeidsinnsats for medlemmer i styringsgruppa, arbeidsgruppa for yrkesmesse mm. Arbeidsinnsats fra koordinator må også regnes inn i de ulike tiltakene. Revisorgodkjent regnskap ettersendes når det er klart på nyåret. *For dette tiltaket var planen å samarbeide med Austnorsk folkemusikksenter. Dette flyttet fra Valdres tidlig i programperioden. **Infoteam ble ikke gjennomført fom 2012. Tiltaket Yrkesmesse utgjør et tiltak som gir unge valdriser enda mer/bedre informasjon enn Infoteam gjorde. ***Tilflyttingssamling er ikke gjennomført i regi av Bolystprogrammet. Tiltaket Yrkesmesse erstatter dette.		
	Hvilke målsettinger i distrikts- og regionalpolitikken	a) Stabilisere eller øke befolkningen X b) Styrke, sikre eller etablere arbeidsplasser X	

hører prosjektet inn under? (Sett kryss ved svaret, flere svar er mulig)	c) Opprettholde/videreutvikle eksisterende virksomhet eller bidra til nyetableringer X d) Økt innovasjon eller innovasjonsevne X e) Økt kompetanse (både realkompetanse (både realkompetanse og formalkompetanse) for målgruppen X f) Økt tilgjengelighet (bedre veier, havner, andre transporttiltak og breibånd) g) Styrke regionale sentra h) Å gjøre stedet/kommunen/området mer attraktivt som bosted eller lokaliseringssted for bedrifter? X i) Å gjøre stedet/kommunen/området mer attraktivt som reisemål?
Gi en kort omtal av hvordan arbeidet er tenkt videreført etter prosjektets slutt (maks 250 ord)	Bolystprosjektet har gjort at arbeid med lokal identitet/Valdresidentitet har fått større fokus enn tidligere. Alle barnehager og skoler i Valdres har fått hvert sitt eksemplar av Idepermen med ferdig utarbeidete undervisningsopplegg. Dette gjør det enda enklere å arbeide med temaet. Prosjektet har også gjort at det har vært satt fokus på kompetanse, ungdom, arbeidsplasser og bosetting. Valdres Natur- og Kulturpark, som eier av prosjektet, er nå kommet enda mer aktivt med i flere regionale og fylkesfora, der kompetanse drøftes. Samarbeid mellom Valdres vidaregåande skule og Valdres regionen har blitt vesentlig styrket, og dette fortsetter også etter at prosjektet er avsluttet. Opprettelsen av yrkesmesse for Valdres, YRKE2014 Ungdom møter arbeidsliv, har ført til enda mer samarbeid mellom skoler og arbeidsliv. Bolystprosjektet har vært prosjektleder for arbeidet med yrkesmessa, og har laget en god struktur for arbeid med yrkesmesser hvert år framover. Karrieresenteret Valdres er permanent eier av yrkesmessa, og har som målsetning å arrangere yrkesmesse en gang hver høst. Dette er et svært viktig varig tiltak både for ungdom som bor i Valdres nå, og ikke minst, også for unge utflyttede Valdreser som ønsker å flytte tilbake til dalen og jobbe her. Driften av fagnettverkene er overtatt av Karrieresenteret Valdres, og blir slik permanent driftet.

Fagernes 27. november 2014,

Lillann Haugen Strand